

Arbeid til alle?

Knut Røed

Stiftelsen Frichsenteret for samfunnsøkonomisk forskning

Ragnar Frisch Centre for Economic Research

www.frisch.uio.no

Det “syke” Norge

- 311.000 uførepensjonister, hvorav 80 % *helt* uføre
- 170.000 mottakere av arbeidsavklaringspenger

- Omlag 15 % av befolkningen i yrkesaktiv alder tilnærmet helt utenfor arbeidsmarkedet på grunn av sykdom eller funksjonshemming

To prinsipper for inntektssikring

1. Sikre inntekten direkte
2. Sikre *muligheten* til å skaffe seg en inntekt gjennom eget arbeid

Den norske «arbeidslinja»

- Basert på inntektssikring – men bare som «siste utvei»
- Mye fokus på *tilbudssiden*
 - **Kvalifisering** med sikte på å igjen å kunne konkurrere i det «ordinære» arbeidsmarkedet – svært stor vekt på attføringstiltak
 - **Insentiver**: Det skal lønne seg jobbe!
- Lite fokus på *etterspørselssiden*

Blandede resultater

- Mange står uten arbeid også etter kvalifisering – selv om de er motivert
- Vissheten om dette gjør at man heller ikke kan/vil gjøre så mye med insentivene
 - Det skal lønne seg å arbeide – men det skal ikke *ikke lønne seg* å ikke gjøre det
- Alternativet til å lykkes i det ordinære arbeidsmarkedet er i praksis full uføretrygd

SYK

FRISK

Inntektssikring eller deltakelsessikring – Avveining av kryssende hensyn?

- Sikring av inntekt:
 - Administrativt enkelt og billig
 - Vi slipper å tukle med et velfungerende arbeidsmarked
 - Utilfredsstillende for dem som ønsker å jobbe
 - Og kanskje litt *for* tilfredsstillende for dem som ikke ønsker det («moral hazard»)
- Sikring av arbeid:
 - Administrativt krevende og kostbart
 - Og vi må tukle med arbeidsmarkedet
 - Mer tilfredsstillende for dem som ønsker å jobbe
 - Og mindre fristende for dem som ikke ønsker det

Ny kunnskap

- Om forholdet mellom sykdom og arbeid
 - Sykdom/funksjonshemming ikke uforenlig med arbeid
 - Arbeid helsefremmende

Behandling

Hvile

Arbeid

Trening

- Hadde 61 treningsøkter (mot 3 og 8)
- Gjorde det ganske bra
- Fornøyd med behandling

Hvile

- Mest og lengst vondt
- Flest sykedager
- Minst fornøyd

Arbeid

- Færrest sykedager
- Minst vondt
- Best livskvalitet

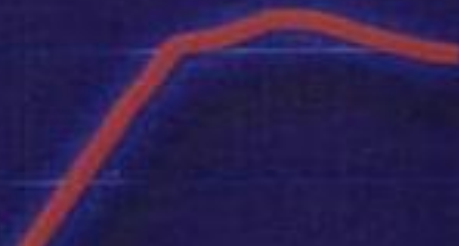
SECOND EDITION

THE
BACK PAIN
REVOLUTION

GORDON WADDELL

Foreword by
Mark Schoene

Ny kunnskap

- Om forholdet mellom sykdom og arbeid
 - Sykdom/funksjonshemming ikke uforenlig med arbeid
 - Arbeid helsefremmende
 - Store gevinster ved bruk av gradert sykmelding

Anslåtte virkninger av gradert sykmelding

	Effekten av gradert sykmelding
Varighet av fraværet	-66,1 dager
Antall tapte arbeidsdager	-90,1 dager
Antall fravær og tryggedager de neste to årene	-79,1 dager
Andel sysselsatt to år senere	15,9 prosentpoeng
Antall observasjoner	340 586

*Markussen, Mykletun, Røed (2012): The Case for Presenteeism,
Journal of Public Economics*

Ny kunnskap

- Om skillet mellom arbeidsledighet og uførhet
 - Høyst uklart – ledig i forhold til en jobb – syk i forhold til en annen
 - Manglende jobbmuligheter «gyldig» hensyn ved uførevurdering
 - Tap av jobb gir *mye* høyere uførerisiko
- Om aktivering som virkemiddel mot atferdsrisiko («moral hazard»)
- Om risikoen for gradvis «utglidning» i bruken av passive trygdeytelser

Nye utviklingstrekk

- Økende bruksrater av passive trygdeytelser
 - Tilsier redusert «avstand» til arbeidsmarkedet
- Ny teknologi
 - Funksjonshemminger som før gjorde det vanskelig å arbeide behøver nå ikke være noe problem
- Et åpent europeisk arbeidsmarked
 - Rask opparbeiding av eksportable trygderettigheter representerer et forsterket atferdsrisikoprosblem

Jobb istedenfor trygd

- Forslag fra Holden, Markussen og Røed (2013):
 1. Gradering hovedregel for alle nye varige stønadsforløp – også uføreytelser
 2. Uføreytelser bør være betinget av at mottaker stiller sin gjenværende arbeidsevne til disposisjon for arbeidsmarkedet
 3. Gradering bør i utgangspunktet ta form av reduserte krav til ytelse/produksjon – ikke mer fritid

Jobb istedenfor trygd

- Forslag fra Holden, Markussen og Røed (2013):
 1. Gradering hovedregel for alle nye varige stønadsforløp – også uføreytelser
 2. Uføreytelser bør være betinget av at mottaker stiller sin gjenværende arbeidsevne til disposisjon for arbeidsmarkedet
 3. Gradering bør i utgangspunktet ta form av reduserte krav til ytelse/produksjon – ikke mer fritid
 4. Mye mer må gjøres for sikre etterspørselen etter denne arbeidskraften, og om nødvendig bør offentlig sektor opptre som «employer of last resort». Her bør kommunesektoren spille en hovedrolle.

Innvendinger

- Fortrengning
 - I mikro: Ja
 - I makro: Nei
- Redusert effektivitet i offentlig sektor
 - I den enkelte virksomhet: Ja
 - I sektoren som helhet: Nei
- Misbruk og konkurransevridning
 - Et reelt problem - kan motvirkes ved gode og grundige arbeidsevnevurderinger
- Senket trygdeterskel
 - En reell risiko – men kanskje overdrevet?

Kommunene som skjermet arbeidsplass?

- Hvorfor ikke?
- Kommunesektoren kommer til å vokse kraftig i årene som kommer – stort behov for arbeidskraft
- Kommunene er overalt
- Behovet for (bedre) kommunale tjenester er stort. Ved å utnytte arbeidskraft som ellers ville vært uvirksom kan tjenestekvaliteten bedres – uten at offentlige utgifter alt i alt økes.